

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ریاست جمهوری کشور
سازمان برنامه و بودجه کشور
مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

مروری اجمالی بر فرایندهای مطالعات
ارزیابی تحقق‌پذیری و تحول آفرینی سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
و بررسی سند از منظر برنامه ریزی فضایی

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
حمید محمدی

تیرماه ۱۴۰۰

الگوی پایه، چارچوب الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و **معرف سیر کلی تحولات مطلوب ایران** در عرصه فکر، علم، معنویت و زندگی بسوی **تمدن نوین اسلامی ایرانی در نیم‌قرن آینده** است. این الگو با مشارکت گسترده متفکران و صاحب‌نظران ایرانی و بر اساس جهان‌بینی و اصول اسلامی و ارزش‌های انقلاب اسلامی و با توجه به مقتضیات اجتماعی و اقلیمی و میراث فرهنگی ایران، بر طبق روش‌های علمی و با استفاده از دستاوردهای بشری و مطالعه آینده پژوهانه تحولات جهانی طراحی شده و شامل **مبانی، آرمان‌ها، رسالت، افق و تدابیر** است. مبانی، اهم پیش‌فرض‌های اسلامی، فلسفی و علمی جهان‌شمول معطوف به پیشرفت را ارائه می‌دهد. آرمان‌ها، ارزش‌های فرازمانی - فرامکانی و جهت‌بخش پیشرفت است. مبانی و آرمان‌ها وجه اسلامیت الگو را تضمین می‌کنند. رسالت، میثاق مشترک مردم و نظام جمهوری اسلامی ایران برای پیشرفت است. افق، آرمان‌های الگو را بر جامعه و زیست‌بوم ایران در نیم‌قرن آینده تصویر می‌کند و هدف‌های واقعی آحاد مردم، جامعه و حکومت ایران را در آن موعد معین می‌سازد. تدابیر، تصمیمات و اقدامات اساسی و بلندمدت برای حل مسائل مهم کشور و شکوفا ساختن قابلیت‌های ماندگار ملی به‌منظور رسیدن به افق است. این الگو با ایمان استوار و عزم راسخ و تلاش عظیم و مدبرانه مردم و مسئولان جمهوری اسلامی ایران اجرا خواهد شد.

فرایند کار

ابلاغیه و فراخوان مقام معظم رهبری

تکمیل و ارتقای الگوی پایه اسلامی ایرانی پیشرفت

مجمع تشخیص
مصلحت نظام

مجلس
شورای اسلامی

دولت

شورای عالی
امنیت ملی

دانشگاه ها و
حوزه های علمیه

تحول آفرینی
قابلیت اجرا

سازمان برنامه و بودجه

مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری

سازماندهی ساختار مطالعات

جمع آوری داده ها

مطالعات اسنادی

بررسی و تحلیل محتوا

کتاب
گزارشات
مقالات
نشست های علمی

احصاء و تدوین معیارها و شاخص های
تحقق پذیری و تحول آفرینی

مطالعات میدانی

تدوین و تنظیم پرسشنامه

دستگاه های
اجرائی کشور
امور سازمان
برنامه و بودجه
دانشگاه ها، پژوهشگاه ها و
صاحب نظران مطرح کشور

جمع آوری نظرات و پیشنهادات در خصوص امکان سنجی تحقق و
تحول آفرینی سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

پدرازش

کارگروه های تخصصی

بررسی و ارزیابی تخصصی کلیات سند و تدابیر
مرتبط با هر یک از کارگروه های مطالعاتی

تدوین و تنظیم گزارشات بخشی
۱۵ جلد مطالعاتی

مفاهیم اندیشه ای توسعه و پیشرفت- مبانی خدائشناسی، جهان شناسی و انسان شناسی- آینده نگاری- آبی، کشاورزی و محیط زیست- آموزش، علم و فناوری- اقتصادی- انرژی- اجتماعی، فرهنگی و سرمایه اجتماعی- انرژی و مدیریت- امنیتی و دفاعی- برنامه ریزی قضایی- جمعیت شناسی- حقوقی- سیاسی- سلامت و بهداشت

تدوین باوربوینت و ارائه مطالعات بخشی
۱۵ جلسه هم اندیشی و تبادل نظر

نمایندهان دستگاه های اجرایی کشور / نمایندگان امور سازمان برنامه و بودجه / نمایندگان مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت / صاحب نظران و مدیران کارگروه های مطالعاتی

کارگروه تلفیق

تعیین کارگروه های معین و همکار

برگزاری جلسات دوجانبه و
چندجانبه جهت رفع تعارضات
جمع بندی نهایی ارزیابی تدابیر
محول شده توسط کارگروه معین

تلفیق مطالعات

تدوین گزارش تلفیق
برگزاری جلسات تلفیق

نتیجه مطالعات

گزارش تلفیق مطالعات
ارزیابی
تحقق پذیری و تحول آفرینی
سند الگوی اسلامی
ایرانی پیشرفت

ارائه به مراجع ذی ربط

دبیرخانه امکان سنجی تحقق
سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

کارگروه های تخصصی ۱۵گانه

دبیرخانه مطالعات

دبیرخانه امکان سنجی تحقق
سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

کارگروه های تخصصی ۱۵ گانه

www.DFRC.ir

DFRC1398@Gmail.com

021-43306419

021-43306420

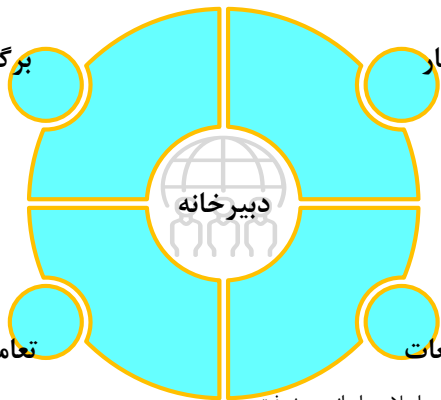

09921575843

سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
دبیرخانه امکان سنجی تحقق

برگزاری جلسات

- برگزاری بیش از ۲۰ ساعت جلسه داخلی
- برگزاری بیش از ۳۰ ساعت جلسه تبادل نظر و هم اندیشی
- تنظیم و ارسال بیش از ۲۰۰ دعوتنامه
- و ...

سازماندهی ساختار

- تشکیل کارگروه های مطالعاتی
- مذاکره با صاحب نظران و تعیین مدیران مطالعات
- تدوین نقشه راه مطالعات
- تنظیم زمان بندی مطالعات
- و ...

همکاری در مطالعات

- گردآوری و بررسی منابع مطالعاتی پیرامون سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
- تنظیم و تدوین پرسشنامه مطالعات
- تنظیم چارچوب گزارشات بخشی
- تنظیم چارچوب گزارشات تلفیق
- تنظیم چارچوب ارائه مطالعات
- و ...

تعامل با دستگاه ها و صاحب نظران

- تعامل مستمر با بیش از ۱۰۰ صاحب نظر و نماینده
- تعامل مستمر با بیش از ۵۰ دستگاه و بخش اجرایی
- و ...

مهندس حانیه علی بیکی علوی

مهندس علی خانی

دکتر ابوالفضل پاسبانی صومعه

دکتر حمید محمدی

آقای سعید غلامی نتاج

دکتر علیرضا آزموده اردلان

پایت جمهوری
ماتلان بامرو و بود و کور
مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری

کارگروه‌های مطالعاتی

کارگروه‌های مطالعاتی

دبیرخانه امکان‌سنجی تحقق
سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

کارگروه‌های تخصصی ۱۵ گانه

فرا بخش

بخش

کارگروه آینده‌نگاری

مهندس محسن نادری منش

کارگروه

مبانی اندیشه‌ای توسعه و پیشرفت

دکتر محمود متوسلی

کارگروه مبانی خدشناسی، جهان‌شناسی
و انسان‌شناسی

حجت الاسلام و المسلمین
اصغر هادی

کارگروه

آب، کشاورزی و محیط زیست

دکتر افشین دانه کار

کارگروه برنامه ریزی فضایی

دکتر حمید محمدی

کارگروه آموزش، علم، و فناوری

دکتر غلامرضا گهرانی نژاد

کارگروه اجتماعی، فرهنگی و
سرمایه اجتماعی

دکتر محمدعلی محمدی
قره قانی

کارگروه اداری و مدیریتی

دکتر علی اصغر پور عزت

کارگروه امنیتی و دفاعی

امیر سرتیپ دکتر محمد
حسن نامی

کارگروه انرژی

دکتر یکتا سیداحمدی

کارگروه جمعیت‌شناسی

دکتر رسول صادقی

کارگروه حقوقی

دکتر علی انصاری

کارگروه اقتصادی

دکتر ابوالفضل یاسبانی
صومعه

کارگروه سلامت و بهداشت

دکتر رضا دهنوی

کارگروه سیاسی

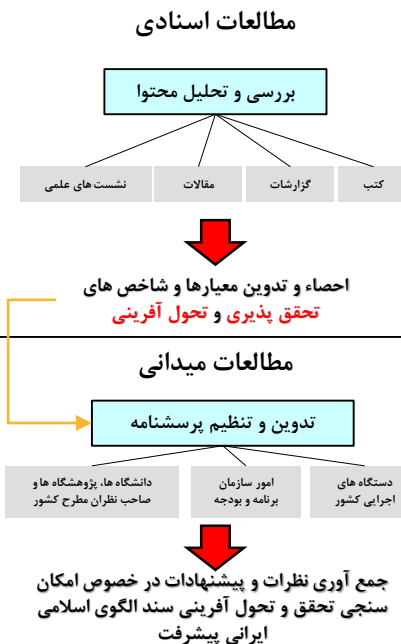
دکتر سید رضا شاکری

شاخص‌های ارزیابی

بررسی منابع علمی پیرامون سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

احصاء و تدوین معیارها و
شاخص‌های تحقیق پذیری و
تحول آفرینی

جمع‌آوری داده‌ها

- ۱ میزان سازگاری با قانون اساسی
- ۲ میزان سازگاری با امکانات در دسترس کشور در حال و آینده
- ۳ میزان سازگاری با آموزه‌ها و تجارب زیسته ایرانیان در طول تاریخ
- ۴ میزان سازگاری با نگرش‌های مردم
- ۵ سازگاری درونی تدابیر
- ۶ میزان سازگاری با قوانین و ضوابط
- ۷ میزان سازگاری با تحولات جهانی و منطقه‌ای
- ۸ انعطاف پذیری لازم در هنگام وقوع تحولات خارج از کنترل (مانند جنگ)
- ۹ شناسایی پیش‌نیازهای تحقق تدابیر (طبقه‌بندی عوامل موثر) و سازگاری میان آن‌ها
- ۱۰ ساختار نهادی موجود جهت تحقق تدابیر
- ۱۱ مدت زمان مورد نیاز برای تحقق هر یک از تدابیر (در سناریوهای مختلف)
- ۱۲ ارزیابی پیامدها و اثرات محیط زیستی، اجتماعی-فرهنگی و اقتصادی

پرسشنامه مطالعات

تدوین و تنظیم پرسشنامه (سوالات باز و بسته (طیف لیکرت))

Excel

ردیف	متن سؤال	گزینه ها
1	1-جهت سازگاری با قانون اساسی	توجهات و مسائل متن
2	2-جهت سازگاری با مفکرات در سنجش کشور در حال و آینده	توجهات و مسائل متن
3	3-جهت سازگاری با آموزه ها و تعالیم بنیادهای دینی در طول تاریخ	توجهات و مسائل متن
4	4-جهت سازگاری با گزارش های مردم	توجهات و مسائل متن
5	5-جهت سازگاری با سایر تعالیم	توجهات و مسائل متن

جمع آوری داده ها

مطالعات اسنادی

بررسی و تحلیل محتوا

کتاب   گزارشات   مقالات   نشست های علمی

احصاء و تدوین معیارها و شاخص های
تحقق پذیری و تحول آفرینی

مطالعات میدانی

تدوین و تنظیم پرسشنامه

دستگاه های
اجرائی کشور

آمور سازمان
برنامه و بودجه

دانشگاه ها، پژوهشگاه ها و
صاحب نظران مطرح کشور

جمع آوری نظرات و پیشنهادات در خصوص امکان
سنجی تحقق و تحول آفرینی سند الگوی اسلامی
ایرانی پیشرفت

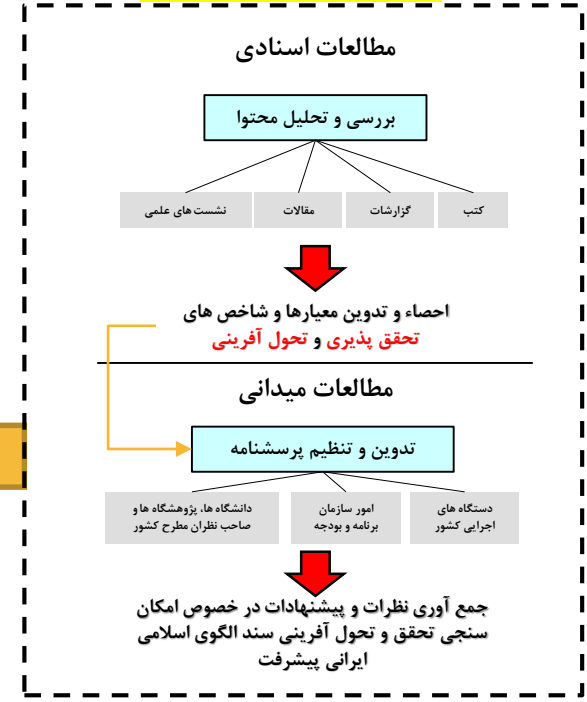

مشارکت کنندگان در مطالعات

مشارکت کنندگان

وزارت آموزش و پرورش	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	وزارت امور خارجه	وزارت امور اقتصادی و دارایی	وزارت ورزش و جوانان
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	وزارت جهاد کشاورزی	وزارت دادگستری	وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح
وزارت راه و شهرسازی	وزارت صنعت، معدن و تجارت	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	وزارت کشور	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	وزارت نفت	وزارت نیرو	معاونت امور زنان و خانواده	معاونت اقتصادی رئیس‌جمهور
معاونت حقوقی رئیس‌جمهور	معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور	ستاد کل نیروهای مسلح	سازمان اداری و استخدامی کشور	سازمان حفاظت محیط زیست
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور	مرکز آمار ایران
سازمان ثبت اسناد و املاک کشور	بانک مرکزی	بیمه مرکزی	سازمان نظام پزشکی	پژوهشگاه قوه قضائیه

جمع‌آوری داده‌ها

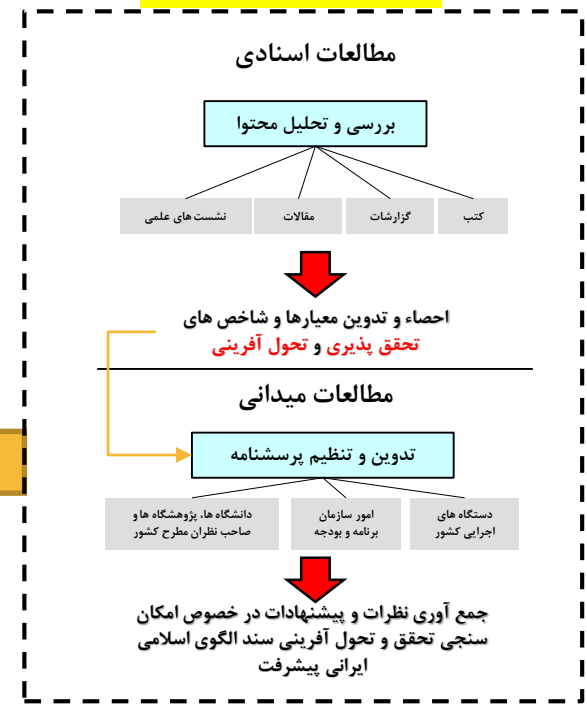

مشارکت کنندگان در مطالعات

مشارکت کنندگان

امور اقتصاد مقاومتی و شورای اقتصاد	امور پایش تعهدات دولت و تجهیز منابع	امور هماهنگی و تلفیق بودجه	امور اقتصاد کلان	امور برنامه ریزی، نظارت و آمایش سرزمین
امور عمومی، قضایی، دفاعی و امنیتی	امور سلامت و رفاه اجتماعی	امور فرهنگ، گردشگری و ورزش	امور آموزش عالی، تحقیقات و فناوری	امور آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه ای
امور آب، کشاورزی و محیط زیست	امور صنعت، معدن، بازرگانی و ارتباطات	امور راه و ترابری و مدیریت عمران شهری و روستایی	امور انرژی	امور نظام فنی و اجرائی، مشاورین و پیمانکاران
مهندس محسن نادری منش	حجت الاسلام والمسلمین اصغر هادوی	امور حقوقی، قوانین و مقررات	امور مجلس	امور استان ها و مناطق
دکتر محمدعلی محمدی قره قانی	دکتر غلامرضا گرانی نژاد	دکتر حمید محمدی	دکتر افشین دانه کار	دکتر محمود متوسلی
دکتر علی انصاری	دکتر رسول صادقی	دکتر ید اله سبحوی	امیر سرتیپ دکتر محمد حسن نامی	دکتر علی اصغر پور عزت
دکتر امید نیای	دکتر آهنی	دکتر سید رضا شاکری	دکتر رضا دهنویه	دکتر ابوالفضل پاسبانی صومعه

جمع آوری داده ها

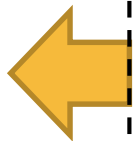
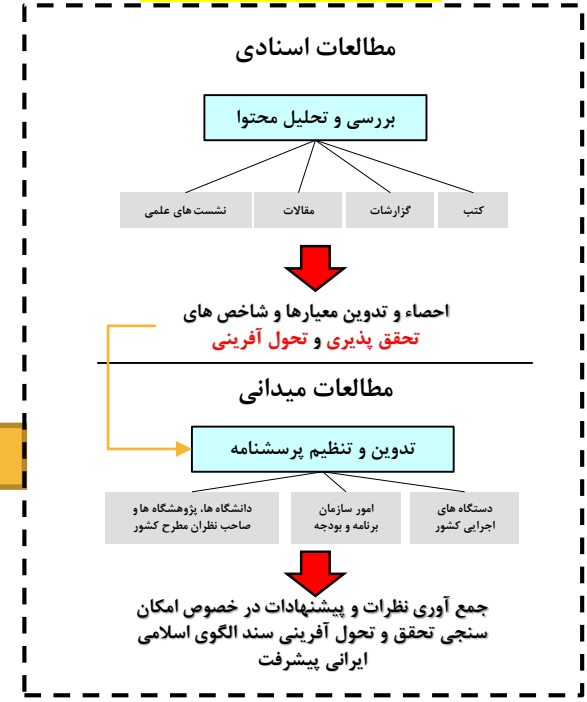

مشارکت کنندگان در مطالعات

مشارکت کنندگان

آقای خان میرزایی	دکتر بهرامی	آقای بخشایش	دکتر باستانی	آقای ایرجی
دکتر رضی	دکتر رضوی پور	دکتر رازنهان	آقای ذوقی	دکتر درخشه
دکتر عطار	دکتر صادقی	دکتر صادق مالواجرد	دکتر سلطان العلمایی	دکتر رودگری
خانم کرمی	دکتر کردبچه	دکتر قریب	دکتر قافله باشی	دکتر فیضی
دکتر معصومی راد	دکتر محبی خواه	آقای مبینی	دکتر کیانی راد	خانم کریمی
خانم واحدیان	دکتر نیکونهاد	دکتر نوید ادهم	دکتر نصر	حجت الاسلام و میرمعزی
دکتر علی چاپرک	آقای بهزاد محمودی	دکتر علی رستمیان	دکتر یوسفی	آقای یاوری

جمع آوری داده ها

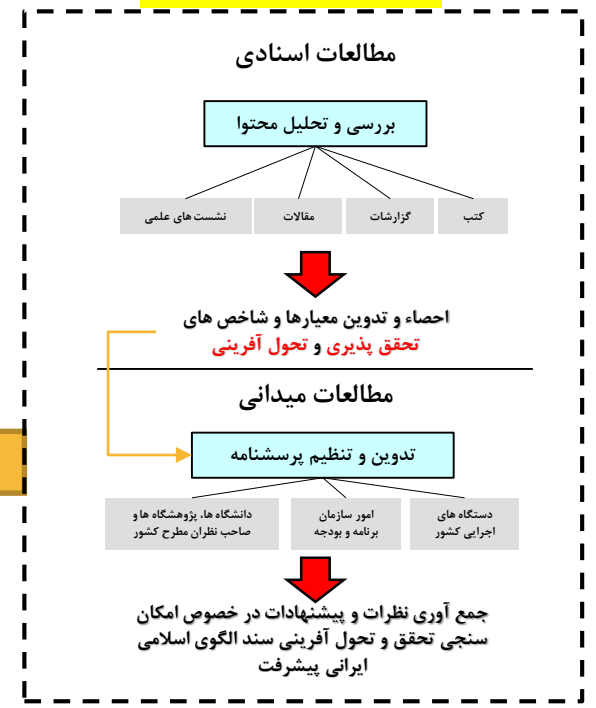

مشارکت‌کنندگان در مطالعات

مشارکت‌کنندگان

سرکار خانم فرحناز صبحی	سرکار خانم رخساره کاظم	دکتر محمد علی برادران	دکتر سعید قاسمی زاده	دکتر محسن کشاورز ترک
دکتر احمد طباطبائی	دکتر اسماعیلی	دکتر ذوالفقارزاده	مهندس علی خانی	مهندس حانیه علی بیگی علوی
دکتر پیله فروش	دکتر امامقلی پور	دکتر یوسفی	دکتر احد رضایان	دکتر نرگسیان
دکتر محمدجلال عباسی شوازی	آقای قاسم بابازاده	دکتر ابراهیمی	دکتر راضیه امامی مبینی	دکتر مجید الماسی
	دکتر فریده خلج آبادی فراهانی	دکتر حجیه بی بی رازقی نصرآباد	دکتر ولی اله رستمعلی زاده	

جمع‌آوری داده‌ها

و سایر نهادها، صاحب‌نظران و پژوهشگران کشور

فرایند ارزیابی

پردازش

کارگروه‌های تخصصی

بررسی و ارزیابی تخصصی کلیات سند و تدابیر مرتبط با هر یک از کارگروه‌های مطالعاتی

تدوین و تنظیم گزارشات بخشی

۱۵ جلد مطالعاتی

مبانی اندیشه‌ای توسعه و پیشرفت-مبانی خداشناسی، جهان‌شناسی و انسان‌شناسی-آینده نگاری-آب، کشاورزی و محیط زیست-آموزش، علم و فناوری-اقتصادی-انرژی-اجتماعی، فرهنگی و سرمایه اجتماعی-اداری و مدیریتی-امنیتی و دفاعی-برنامه ریزی فضایی-جمعیت‌شناسی-حقوقی-سیاسی-سلامت و بهداشت

تدوین یاوریونیت و ارائه مطالعات بخشی

۱۵ جلسه هم‌اندیشی و تبادل نظر

نمایندگان دستگاه‌های اجرایی کشور / نمایندگان امور سازمان برنامه و بودجه / نمایندگان مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت / صاحب نظران و مدیران کارگروه‌های مطالعاتی

کارگروه تلفیق

تعیین کارگروه‌های معین و همکار

برگزاری جلسات دوجانبه و چندجانبه جهت رفع تعارضات / جمع بندی نهایی ارزیابی تدابیر معول شده توسط کارگروه معین

تلفیق مطالعات

تدوین گزارش تلفیق

برگزاری جلسات تلفیق

۱۵ جلسه هم‌اندیشی

-بیش از ۶۰ ساعت جلسه تبادل نظر

-برگزاری جلسات تبادل نظر با حضور بیش از

۵۰ دستگاه و نماینده

۱۵ جلد گزارش

-بیش از ۵۰۰ صفحه گزارش ارزیابی

-ارزیابی در ۱۵ حوزه مطالعاتی

مبانی اندیشه‌ای توسعه و پیشرفت-مبانی خداشناسی، جهان‌شناسی و انسان‌شناسی-آینده نگاری-آب، کشاورزی و محیط زیست-آموزش، علم و فناوری-اقتصادی-انرژی-اجتماعی، فرهنگی و سرمایه اجتماعی-اداری و مدیریتی-امنیتی و دفاعی-برنامه ریزی فضایی-جمعیت‌شناسی-حقوقی-سیاسی-سلامت و بهداشت

نمایندگان دستگاه‌های اجرایی کشور
نمایندگان امور سازمان برنامه و بودجه
نمایندگان مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
صاحب نظران و مدیران کارگروه‌های مطالعاتی

فرایند ارزیابی

پردازش

کارگروه‌های تخصصی

بررسی و ارزیابی تخصصی کلیات سند و تدابیر مرتبط با هر یک از کارگروه‌های مطالعاتی

تدوین و تنظیم گزارشات بخشی

۱۵ جلد مطالعاتی

مبانی اندیشه‌ای توسعه و پیشرفت- مبانی خداشناسی، جهان‌شناسی و انسان‌شناسی- آینده‌نگاری- آب، کشاورزی و محیط زیست- آموزش، علم و فناوری- اقتصادی- انرژی- اجتماعی، فرهنگی و سرمایه اجتماعی- اداری و مدیریتی- امنیتی و دفاعی- برنامه ریزی فضایی- جمعیت‌شناسی- حقوقی- سیاسی- سلامت و بهداشت

تدوین یاوربوینت و ارائه مطالعات بخشی

۱۵ جلسه هم‌اندیشی و تبادل نظر

نمایندگان دستگاه‌های اجرایی کشور / نمایندگان امور سازمان برنامه و بودجه / نمایندگان مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت / صاحب نظران و مدیران کارگروه‌های مطالعاتی

کارگروه تلفیق

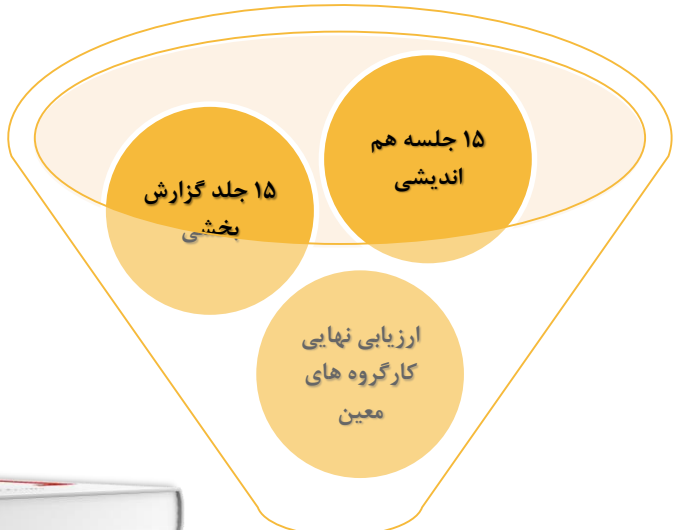
تعیین کارگروه‌های معین و همکار

برگزاری جلسات دوجانبه و چندجانبه جهت رفع تعارضات / جمع بندی نهایی ارزیابی تدابیر معول شده توسط کارگروه معین

تلفیق مطالعات

تدوین گزارش تلفیق

برگزاری جلسات تلفیق

گزارش امکان‌سنجی

تحقق و تحول آفرینی

سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

نتیجه مطالعات

نتیجه مطالعات

گزارش تلفیق مطالعات
ارزیابی
تحقق پذیری و تحول آفرینی
سند الگوی اسلامی
ایرانی پیشرفت

سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

کلیات

مبانی

آرمان

رسالت

افق

تدابیر

کلیات

«تعریف مفاهیم»

- در ابتدا لازم است تعریفی از الگو، ارائه و بر اساس آن تعریف الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت مورد تحلیل، نقد و ارزیابی قرار گیرد. الگو متشکل از متغیرهای کیفی و با رویکرد بلند مدت بوده و مبین وضعیت کلی گذشته است و ماهیت توصیفی دارد. بنابراین انتظار می‌رود تعریف الگو به صورت مشخص در این سند ارائه شود.
- از طرفی در متن پیش نویس تلاش می‌شود تا از واژه پیشرفت به جای عبارت توسعه استفاده شود، لازم است تا تبیین موجز از عبارت پیشرفت و مبانی آن و همچنین تفاوت آن با عبارت متعارف توسعه بیان شود. برخی مفاهیم و عبارات به کار رفته در پیش‌نویس سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، نامفهوم و فاقد تعریف عملیاتی است و ضرورت دارد به منظور شفاف‌سازی و ایجاد فهم یکسان و وفاق جمعی در خصوص آن‌ها، تعریف مختصری ارائه شود. عبارات و مفاهیمی چون حیات معقول، حیات طیبه، نخبگان، امهال و استدراج، جامعه دینی، تکافل عمومی، نیل به کفاف، ملت، دشمنان، تمدن نوین اسلامی، امنیت و فراوانی، و محکم‌کاری از آن جمله‌اند.

«جایگاه و محتوای سند»

با توجه به پسوند اسلامی و ایرانی الگو، انتظار می‌رود برخی عناصر از اسلامیت و برخی دیگر از ایرانیت جامعه آمده باشند. از آنجا که الگو به دنبال هم‌افزایی عناصر اسلامی و ایرانی کشور است، در صورت تفکیک این عناصر می‌توان ترکیبی منحصر بفرد از آن‌ها که خاص جامعه ایران بوده را تبیین و تقویت نمود. همچنین لازم است تا یک الگوی تحقق یافته به تصویر کشیده شود و نحوه دستیابی به اهداف و آرمان‌ها و غلبه بر مشکلات پیش رو نشان داده شود تا بتواند به عنوان الگوی جامعه مد نظر قرار گیرد. از طرفی سند عرضه شده، دارای ویژگی حاکمیت یک نظام نیست و از آنچه در تجربه‌های پیشین در کشور در انواع تهیه برنامه، یا سند وجود دارد فاصله قابل توجهی دارد. در نگارش سند به تأثیرات گذشته نیز توجهی نشده است و تأثیرات کلان روندها بر تحولات آینده قابل مشاهده نمی‌باشد و به نوعی می‌توان گفت زمان حال معیار تدوین قرار گرفته است. از منظر دیگر سند حاضر به قانون اساسی توجهی ندارد. سند تهیه شده، شامل عبارتهای بسیار کلی و صرفاً در برگیرنده مجموعه‌ای از اهداف کیفی بدون ارائه شاخص یا مفهوم کمی قابل اندازه‌گیری است. همچنین برای اجرای دستوری سند لازم است به رصد بازخورد گروه‌ها و ذی‌نفعان در اجرای سند توجه نمود. در این سند موضوع روابط بین الملل و ابعاد حقوقی تعهدات منطقه‌ای و جهانی مشاهده نمی‌گردد. همچنین به موضوع توسعه پایدار و آمایش سرزمین توجهی نشده است. ضمن اینکه سند فاقد ابزار پیشرفت، طبقه بندی و اولویت بندی برنامه‌ها می‌باشد.

«جایگاه و محتوای سند-ادامه»

سند بیشتر بر فرم و شکل تمرکز کرده است تا بر محتوا. جنبه کاربردی سند باید غنی تر از جنبه نظری مورد توجه قرار گیرد.

لازم است تا هماهنگی و همراستایی این سند با اسناد بالادستی مشابه به حداکثر ممکن رسانده شود. الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت سندی بالادستی است که آرمان‌ها و اهداف کلی را ترسیم می‌نماید و تدوین اهداف کمی و سیاست‌ها و تدابیر و به تبع آن اقدامات اجرایی باید در برنامه‌های میان‌مدت و کوتاه‌مدت تعیین شوند تا نسبت به مسائل روز از انعطاف لازم برخوردار باشند. با نگاهی به ۵۶ تدبیر اعلام شده مشخص می‌شود که انواعی از اهداف کیفی و کمی، راهبرد، سیاست، راهکار یا اقدام اجرایی در زیر‌عنوان تدبیر جمع شده‌اند که از نظر میزان اهمیت، توالی موضوعی در سیاست‌گذاری و ضرورت درج در یک سند بلندمدت و ۵۰ ساله ماهیت بسیار متفاوتی دارند. نگاه پدیدآورندگان به این سند همانند اسناد برنامه‌ریزی میان‌مدت و تا حدی چشم‌اندازی بوده است و لذا تدابیر ارائه شده در سند در سطح راهبردهای برنامه‌های توسعه پنج‌ساله و یا سیاست‌های ابلاغی می‌باشد. بسیاری از اهداف و تدابیر سند، با سایر اسناد بالادستی و سیاست‌های کلی نظام همپوشانی دارد.

«ساختار سند»

ارتباط، پیوستگی و انسجام میان مبانی با آرمان، رسالت و تدابیر مشخص نشده است. در سند به نظر می‌رسد ملاحظات سیاسی بیش از جنبه های علمی و فنی رعایت شده است که همین احتیاط می‌تواند برخی از نقاط ضعف سند را پوشانده و متولیان آن را از درک برخی اشکالات بنیادین محروم کند.

«روش شناسی سند»

روش شناسی سند نیز مشخص نشده است. عنصر آینده پژوهی در این سند مغفول مانده است به همین دلیل تعارض ها و گسست هایی در بخش افق نیز مشاهده می‌شود.

«بازه زمانی سند»

افق زمانی سند طولانی مدت است و پیشنهاد می‌شود که به چند دوره میان مدت تقسیم بندی شود. مختصات محیط ۵۰ سال آینده بسیار متفاوت از الان است و مشخص نمی‌باشد به چه نحو در تدابیر دیده شده است.

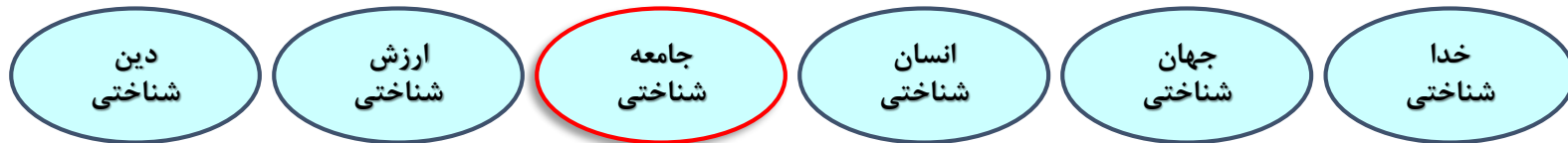
«ضمانت اجرایی سند»

آنچه در ارتباط با سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت مطرح می‌باشد موضوع ضمانت اجرایی، ساختار مدیریتی و نظارتی جهت اطمینان از تحقق آن می‌باشد که در سند در این ارتباط چیزی قید نشده است. مسئله مهم دیگر در رابطه با سند، نبود بسترهای لازم برای درک و پذیرش سند و ابزارهای اجرایی برای تحقق آن است. این الگوی مفهومی باید قابلیت ایجاد فرایندی را داشته باشد که در طی آن جهان بینی علمی حاکم بر فنون و استراتژی‌های توسعه یافتگی با مبانی اسلامی و ایرانی در تعامل سازنده قرار گیرد به گونه‌ای که از یک سو فرد و جامعه بتوانند حداکثر دستاوردها و تجارب علمی بشر را طی فرایند پیشرفت نهادینه نمایند و از دیگر سو فرایند به گونه‌ای عمل نماید که هویت و فرهنگ ایرانی و اسلامی نه به عنوان یک مانع پیشرفت تلقی گردد و نه قربانی استراتژی‌های منفعلانه توسعه گردد. فرایند این مدل باید هوشمندانه فضایی واقع بینانه را ایجاد کند که در آن آرمان‌ها و ایده‌آل‌ها و ویژگی انقلابی در تعامل با فرایند جهانی سازی آن اراده‌ی ملی و بین‌المللی را به سمت آرمان‌های منطقه‌ای ایران که منطبق با اهداف سند چشم‌انداز است هدایت نماید.

مبانی

نتیجه مطالعات

ارزیابی مبانی

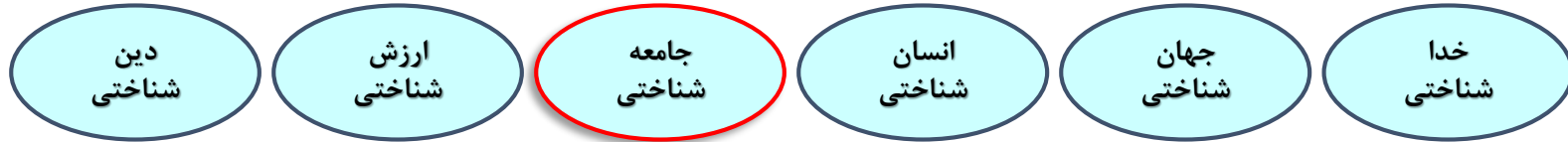
□ به نظر می‌رسد برخی از بندها که در مبانی جامعه‌شناختی سند درج شده است، سنخیتی با ویژگی‌های جامعه‌شناختی جوامع ندارد و بهتر است در مبانی ارزش‌شناختی و یا دین‌شناختی منظور شود. بندهای زیر از آن جمله‌اند:

- جوامع با پاره‌ای از تفاوت‌ها، تحت تأثیر سنن الهی و قوانین تکوینی مشترک و فراگیر هستند.
- جهت‌گیری تاریخی به سوی آینده‌ای پیشرفته در تمام ابعاد مادی و معنوی با حاکمیت ...
- حاکمیت شماری از سنت‌های الهی بر جوامع از جمله؛ وفور نعمت در اثر تقوی، عدالت ...
- پیشرفت حقیقی با هدایت دین اسلام، رهبری پیشوای الهی، مشارکت و اتحاد مردم و توجه به ...

نتیجه مطالعات

ارزیابی مبانی

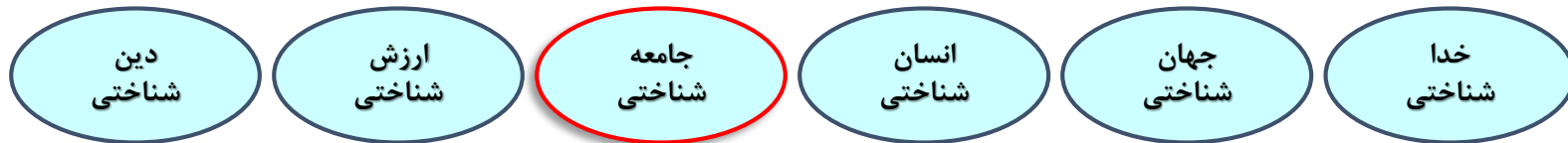
□ در بند پنجم مبانی جامعه شناختی به جای واژه "استقامت" از واژه "تلاش فردی و اجتماعی" که عینی تر است استفاده شود؛

□ در بند آخر مبانی جامعه شناختی عبارت "تلاش علمی و عملی" اضافه شود؛

□ مبانی کاملاً سنتی برای توسعه ای کاملاً مدرن تدارک دیده شده است که احتمالاً حامل تضادهای اساسی بوده و تحقق سند را با مشکلات عدیده ای از جنس تناقض دچار کند؛

نتیجه مطالعات

ارزیابی مبانی

□ در مبانی جامعه‌شناختی انتظار می‌رفت به بستر اجتماعی و فرهنگی جامعه ایران و دورنمایی از تغییرات اجتماعی و فرهنگی آن اشاره می‌شد. تغییرات تعداد و ترکیب جمعیت، ساختار فرهنگی و قومیتی جامعه ایرانی، تغییرات ارزشی و فرهنگی ابعادی از مبانی جامعه‌شناختی است که در این بخش بدان اشاره ای نشده است؛

□ شروع گزاره‌های سند در این بخش که عنوان مبانی جامعه‌شناختی دارد، با یک گزاره که تاکید را بر اصالت انسان می‌گذارد و تحول جامعه را ناشی از انسان می‌داند چندان مناسب نیست چون قبل از روی آوردن به جامعه و جامعه‌شناسی هشدار لازم را به خواننده منتقل می‌کند؛

نتیجه مطالعات

ارزیابی مبانی

دین
شناختی

ارزش
شناختی

جامعه
شناختی

انسان
شناختی

جهان
شناختی

خدا
شناختی

- اگر دینداری فردی به‌تنهایی ضامن تحقق جامعه‌ی دینی نیست و مناسبات اجتماعی نیز باید بر ارزش‌های دینی ابنا داشته باشند، مؤلفه‌ها و معیارهای هویت‌دهنده به این ارزش‌ها چیست و مشروعیت و ضمانت اجرای آن‌ها در قالب هنجارهای اجتماعی کدامند؟
- در مبانی جامعه‌شناختی این الگو، بیان شده است که جامعه، نافی هویت فردی افراد نیست ولی به آنان جهت داده و به ویژه از نخبگان متأثر است. بینش فردگرایانه در این نگاه موج می‌زند و نگرشی پیشاجامعه‌شناختی در آن وجود دارد؛

آرمان

نتیجه مطالعات

ارزیابی آرمان

- ❑ با توجه به اهمیت "فرهنگ" در توسعه اقتصادی و اجتماعی، ضرورت دارد در قسمت "آرمان‌ها" به موضوع "توسعه و پیشرفت مبتنی بر فرهنگ" اشاره شود؛
- ❑ در قسمت "آرمان‌ها" توجه به دو موضوع "کرامت انسانی" و "قانون‌گرایی" باید مورد تاکید باشد؛
- ❑ در آرمان‌ها نقش سرزمین به عنوان بستر رشد و پیشرفت نادیده گرفته شده است، همچنین لازم است توجه شود، سرزمین و طبیعت محصول آفرینش و امانتی از سوی خالق در دست بشر است؛
- ❑ «مشارکت اجتماعی» واژه بهتری است تا «انضباط اجتماعی»؛

- ❑ در الگوی ارائه شده، مولفه یا محور ایرانی، تشخیص لازم را ندارد و در مقوله آرمان ویژگی آن چندان به چشم نمی آید؛
- ❑ در بخش آرمان ها، یکی از ارزش های تشکیل دهنده حیات طیبه، معرفت به حقایق ذکر شده است. انسان در طول حیات همیشه با سطحی از عدم معرفت نسبت به حقایق روبروست. در زمان حیات امکان معرفت نسبی به واقعیت ها، امکان پذیر می شود که با ابزارهای مختلف شناخت فراهم می شود؛
- ❑ نیل به کفاف در اینجا مبهم است. اگر با برداشتهای غلط که از مفهوم خودکفایی اقتصادی وجود داشت یکی محسوب شود، نه شدنی است، نه به صرفه و نه به صلاح جامعه ای که می خواهد برون گرا هم باشد و اقتصاد دانش بنیان آن محرک این برون گرایی به حساب آید؛

❑ ارزش های سازنده ی حیات طیبه را می توان به نحوی تقریر کرد که دربرگیرنده ی کلیدواژه های بنیادین ادبیات توسعه نیز باشند: حکمرانی خوب و ثمربخش، مشارکت، صلح خواهی و تنش زدایی، زمینه سازی برای خود تحقق بخشی عموم مردم، حرکت پایدار و نوآوری؛

رسالت

- مشخص نیست تمدن نوین اسلامی چیست و مولفه های آن کدامند؛
- چرا این سند آنگاه که ویژگی ایرانی را مطرح می کند به یک زیست بوم بسنده می نماید اما در ویژگی اسلامی بودن به درستی به مولفه های اساسی مورد نظر اشاره می نماید؛
- پیشنهاد می گردد که عبارت الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در عبارت فوق اضافه شود به این نحو که رسالت ملت و نظام جمهوری اسلامی ایران در چارچوب سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت حرکت عقلانی ... است.

افق

- با توجه به سرعت تغییر و تحولات و غیرقابل پیش بینی بودن آن‌ها، افق زمانی انتخاب شده (۴۵ سال) طولانی به نظر می‌رسد؛
- در خصوص افق زمانی سند، عبارات «تحولات نیم قرن آتی کشور» و «افق ۵ دهه آتی» مورد استناد قرار گرفته است. اولاً در ادبیات برنامه‌ریزی، تعیین راهبرد (یا تدبیر) در سندی با چشم‌انداز زمانی ۵۰ ساله بسیار کم سابقه و یا حتی بی سابقه است. دوماً در بخش «افق» سند، چشم‌انداز زمانی، سال ۱۴۴۴ هجری شمسی ذکر شده که با در نظر گرفتن سال تصویب سند، افق زمان آن باید به سال ۱۴۴۹ و یا ۱۴۵۰ اصلاح شود.

نتیجه مطالعات

ارزیابی افق

- ❑ دستیابی به هدف «قرار گرفتن در بین ده اقتصاد بزرگ دنیا، هفت کشور برتر دنیا از نظر سطح کلی پیشرفت و عدالت»، آرمانی (ایده آل) به نظر می‌رسد؛
- ❑ در بخش «افق» پیشنهاد می‌شود عبارت «دارای یکی از ده اقتصاد بزرگ دنیا است» به «در رده یکی از ده اقتصاد بزرگ دنیا است» تغییر یابد؛
- ❑ لازم است در خصوص عبارات جزء پنج کشور پیشرفته جهان، دارای یکی از ده اقتصاد بزرگ و در شمار چهار کشور برتر آسیا و هفت کشور برتر دنیا، محاسبه شاخص سطح کلی پیشرفت و عدالت تعریف شود؛
- ❑ لازم به ذکر است در صورت لحاظ شرایط بدبینانه و کسب جایگاه چهارم از لحاظ سطح کلی پیشرفت و عدالت در آسیا، این هدف این الزام را ایجاد می‌کند که چهار کشور از هفت کشور برتر جهان در قاره آسیا باشد که منطقی به نظر نمی‌رسد؛

تدابیر

سلامت و بهداشت

آموزش، علم و فناوری

برنامه ریزی فضایی

آب، کشاورزی و محیط
زیست

جمعیت‌شناسی

اجتماعی، فرهنگی و
سرمایه اجتماعی

انرژی

اقتصادی

سیاسی

امنیتی و دفاعی

اداری و مدیریتی

حقوقی

خداشناسی، جهان
شناسی و انسان‌شناسی

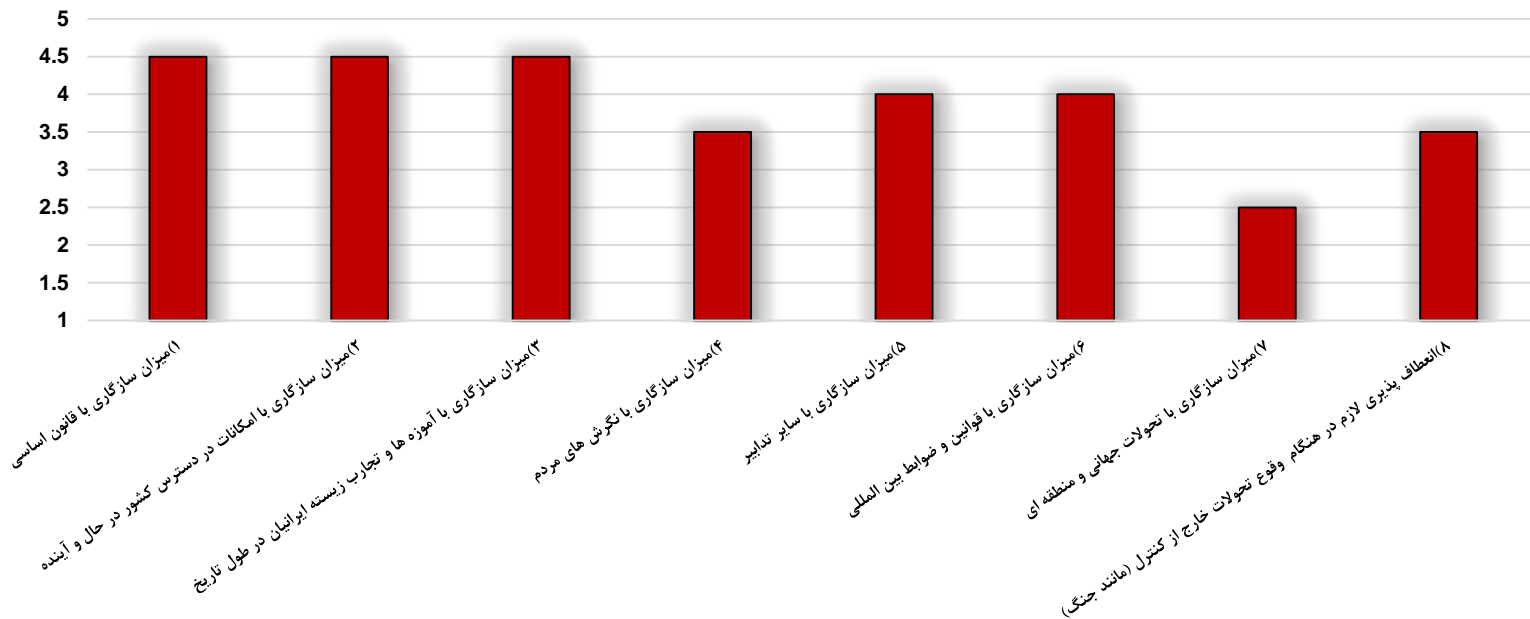
برنامه ریزی فضایی

تدابیر ۱۰

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

اهتمام به احیاء و توسعه نمادهای اسلامی ایرانی به ویژه در پوشش، معماری و شهرسازی با حفظ تنوع فرهنگی در پهنه سرزمین

سازگاری

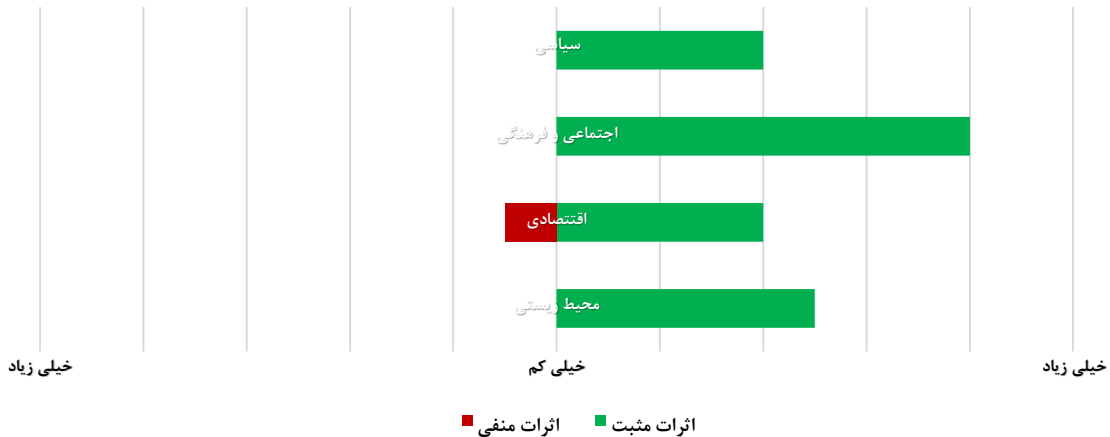

تدابیر ۱۰

ارزیابی تدابیر

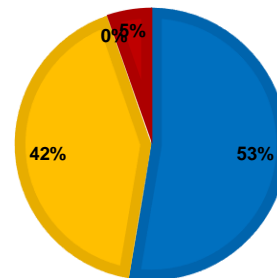
نتیجه مطالعات

(۱۱) ارزیابی پیامدها و اثرات تحقق تدبیر

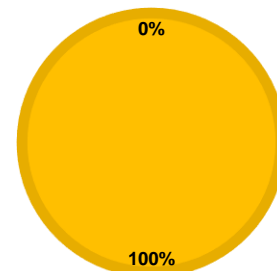
(۹) ساختار نهادی رسمی و قانونی جهت تحقق تدبیر

وجود ندارد ■ به سختی قابل ایجاد شدن است ■ به راحتی قابل ایجاد شدن است ■ وجود دارد ■

(۱۰) مدت زمان مورد نیاز برای تحقق تدبیر

نیمه اول افق (۲۵ سال نخست) ■ نیمه دوم افق (۲۵ سال دوم) ■

(۱۲) شناسایی بیش نیازهای تحقق تدبیر

- تاکید بر ضوابط و مقررات شهرسازی
- معرفی هویت معماری و شهرسازی ایرانی اسلامی

تدابیر ۱۰

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

اهتمام به احیاء و توسعه نمادهای اسلامی ایرانی به ویژه در پوشش، معماری و شهرسازی با حفظ تنوع فرهنگی در پهنه سرزمین

اصلاحات و پیشنهادات

□ حفظ تنوع فرهنگی و گسترش هویت اسلامی-ایرانی در پهنه سرزمین با تأکید بر اصول معماری و شهرسازی

□ حفظ تنوع فرهنگی و گسترش هویت اسلامی-ایرانی در پهنه سرزمین با تأکید بر اصول معماری و شهرسازی

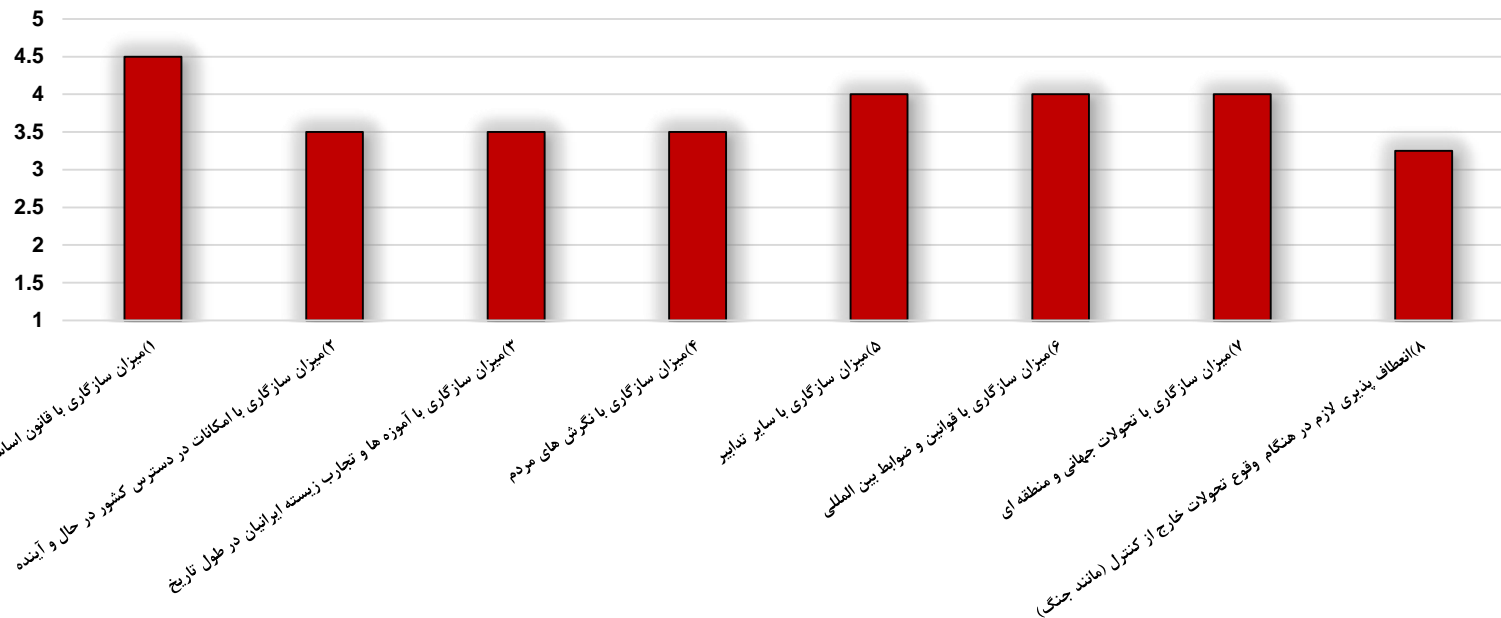
بخش بسیار مهمی از هویت ایرانیان ریشه در تمدن اسلامی-ایرانی این کشور دارد و در قالب اندیشه‌ها، آموزه‌ها، باورها، اصول و عناصر تجلی می‌یابد. در این تدبیر اهتمام به احیاء و توسعه نمادهای اسلامی ایرانی به ویژه در پوشش، معماری و شهرسازی در جایگاه سند فرادست الگوی اسلامی ایرانی متناسب نمی‌باشد و بهتر است اصول معماری و شهرسازی در جهت حفظ تنوع فرهنگی و گسترش هویت اسلامی-ایرانی مطرح شود. در این راستا از آنجایی که فرهنگ مجموعه‌ای از سنن، عادات، آداب و رسوم، عقاید، باورها و رفتارهای یک ملت است و تنوع فرهنگی به عنوان بخشی از میراث مشترک بشریت است که منبعی برای مبادله اطلاعات، خلاقیت و نوآوری به حساب می‌آید، لازم است تنوع فرهنگی موجود برای استفاده نسل‌های حال و آینده پاس داشته شوند و همانند بخش مهمی از حقوق بشر به آن توجه شود. حفظ و بهره‌برداری از تنوع فرهنگی جوامع نیاز به مدیریتی صحیح دارد. مدیریت تنوع فرهنگی باید با تبدیل محدودیت‌ها و چالش‌های ناشی از تنوع فرهنگی به فرصت، زمینه را برای استفاده بهینه از تفاوت‌ها فراهم آورد. در این راستا هویت را نیز می‌توان تجلی فرهنگ در محیط دانست. به بیانی دیگر هویت محملی برای قرارگیری مشمولات می‌باشد. همچنین می‌توان از آن به عنوان لایه ورود پدیده‌ها به شامل شدن در یک اجتماع یاد کرد. هویت پدیده‌ای است که در بستر تاریخی یک جامعه شکل می‌گیرد و احیای این هویت مهم‌ترین سازوکار پایایی انقلاب اسلامی و دستیابی به آرمان‌های این تحول بزرگ است. گسترش هویت اسلامی-ایرانی و ورود این مفهوم به عرصه معماری و شهرسازی روی دیگری از هویت را که وابسته به عناصر فیزیکی و کالبدی فضاهای زیستی است و از اهمیت بسیاری برخوردار است، به نمایش می‌گذارد. در کشور ایران با توجه به حضور عمیق اسلام، فرهنگی با عنوان اسلامی-ایرانی شکل گرفته که خود عناصر خاصی را در معماری و شهرسازی وارد نموده و اصول حاکم بر آن را تحت الشعاع قرار داده است که این مهم ورای صرفاً نمادهای اسلامی ایرانی به ویژه در پوشش، معماری و شهرسازی است. لازم به توضیح است که مفهوم «پوشش» با توجه به تفاوت مفهومی با عرصه‌ی معماری و شهرسازی از این تدبیر تفکیک و با تدابیر مرتبط با حوزه فرهنگ و سبک زندگی ایرانی-اسلامی ادغام شده است. علاوه بر این، مفهوم «هویت اسلامی ایرانی» جایگزین مفهوم «نمادهای اسلامی ایرانی» گردید که تنها یکی از مظاهر هویت اسلامی ایرانی است.

تدابیر ۱۸

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای بومی به فناوری‌های صنعتی با استفاده از دستاوردهای نوین علمی و تجارب تاریخی و احیای بازارهای تولیدی تخصصی مطابق قابلیت‌های سرزمینی

سازگاری

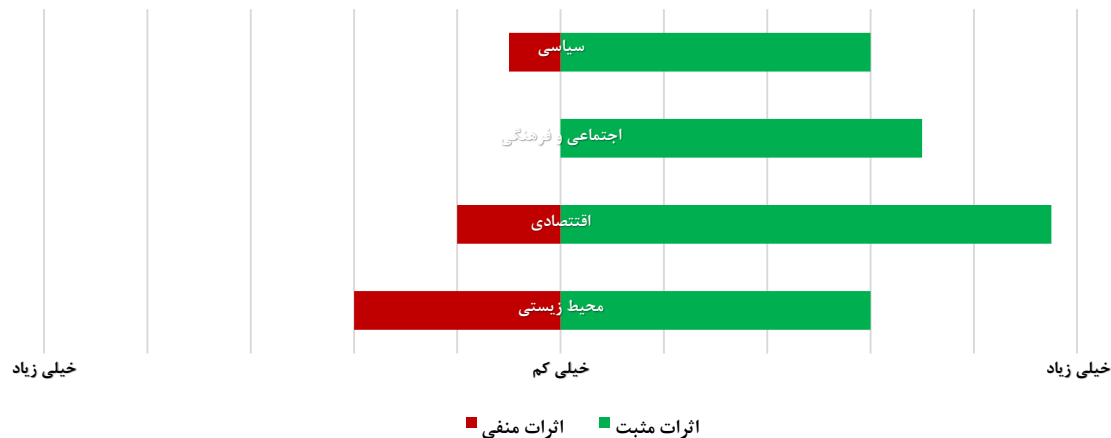

تدابیر ۱۸

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

(۱۱) ارزیابی پیامدها و اثرات تحقق تدبیر

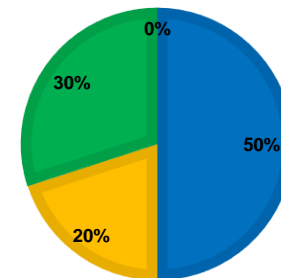

(۱۲) شناسایی پیش نیازهای تحقق تدبیر

شناسایی دقیق قابلیت‌های سرزمینی و پهنه بندی کشور از این منظر، تقویت دانشگاه‌های کشور در جهت تبدیل به دانشگاه‌های نسل سوم و چهارم.

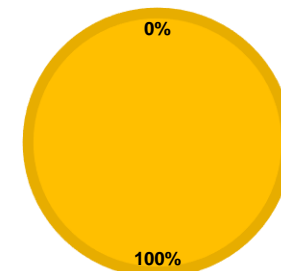
(۹) ساختار نهادی رسمی و قانونی جهت تحقق تدبیر

وجود ندارد ■ به سختی قابل ایجاد شدن است ■ به راحتی قابل ایجاد شدن است ■ وجود دارد ■

(۱۰) مدت زمان مورد نیاز برای تحقق تدبیر

نیمه اول افق (۲۵ سال نخست) ■ نیمه دوم افق (۲۵ سال دوم) ■

تدابیر ۱۸

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای بومی به فناوری‌های صنعتی با استفاده از دستاوردهای نوین علمی و تجارب تاریخی و احیای بازارهای تولیدی تخصصی مطابق قابلیت‌های سرزمینی

اصلاحات و پیشنهادات

□ ارتقاء مهارت‌های حرفه‌ای بومی به فناوری‌های صنعتی مطابق قابلیت‌های سرزمینی

□ ارتقاء مهارت‌های حرفه‌ای بومی به فناوری‌های صنعتی مطابق قابلیت‌های سرزمینی

در کشور ما با استفاده از ظرفیت و مشارکت دستگاه‌های محلی، مردمی و غیردولتی مهارت‌های حرفه‌ای بومی ارتقاء می‌یابد. به همین منظور در بخش میانی این تدبیر در واقع راهکارها و ابزار ارتقاء مهارت‌های حرفه‌ای بومی با استفاده از دستاوردهای نوین علمی و تجارب تاریخی و احیای بازارهای تولیدی تخصصی ذکر شده است، که می‌تواند ابعاد وسیع تری داشته باشد. در همین راستا ضمن حفظ کلیت تدبیر این بخش حذف شده است.

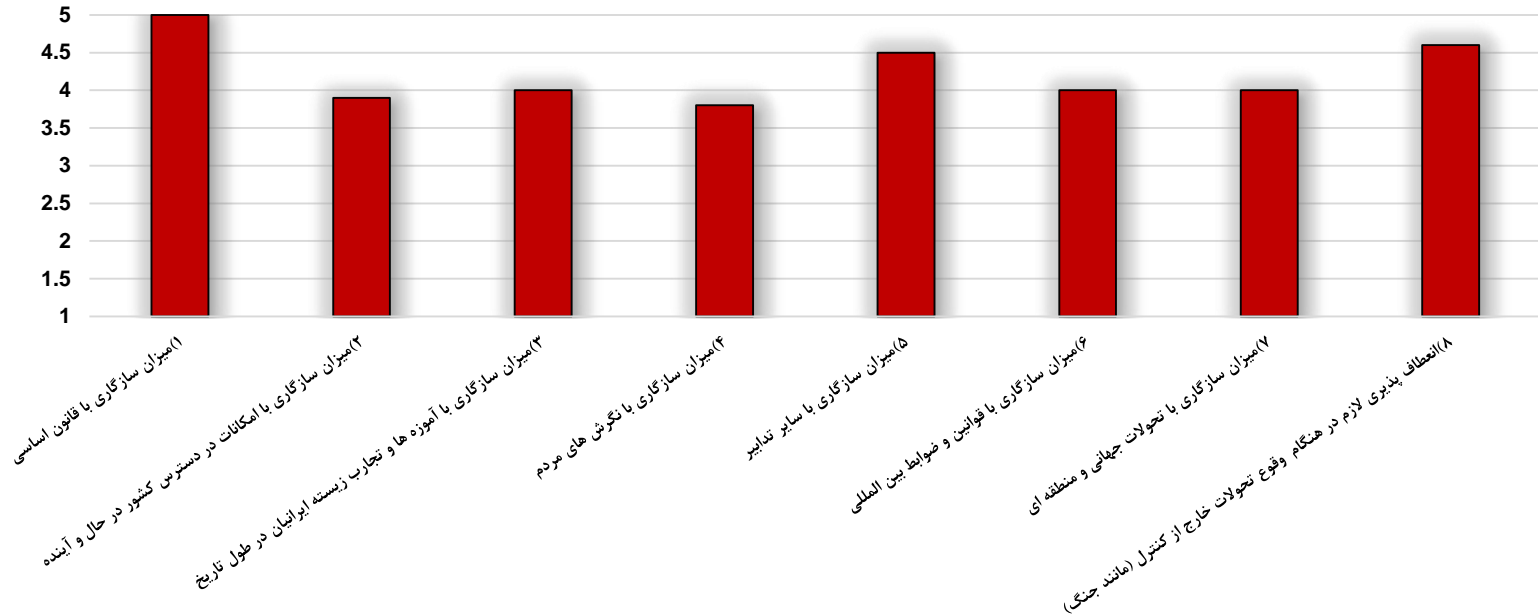

تدابیر ۲۷

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

توسعه فعالیت‌های زیربنایی، اقتصادی و اجتماعی و مصرف آب، انرژی و سایر منابع حیاتی متناسب با ظرفیت، حقوق و اخلاق زیستی

سازگاری

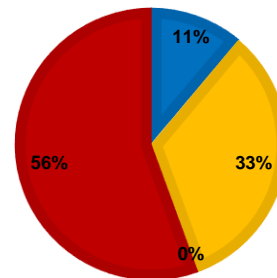
نتیجه مطالعات

ارزیابی تدابیر

تدبیر ۲۷

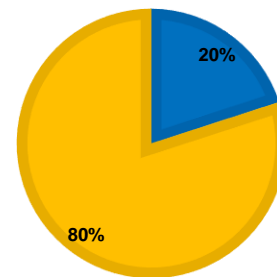
۹) ساختار نهادی رسمی و قانونی جهت تحقق تدبیر

وجود ندارد ■ به سختی قابل ایجاد شدن است ■ به راحتی قابل ایجاد شدن است ■ وجود دارد

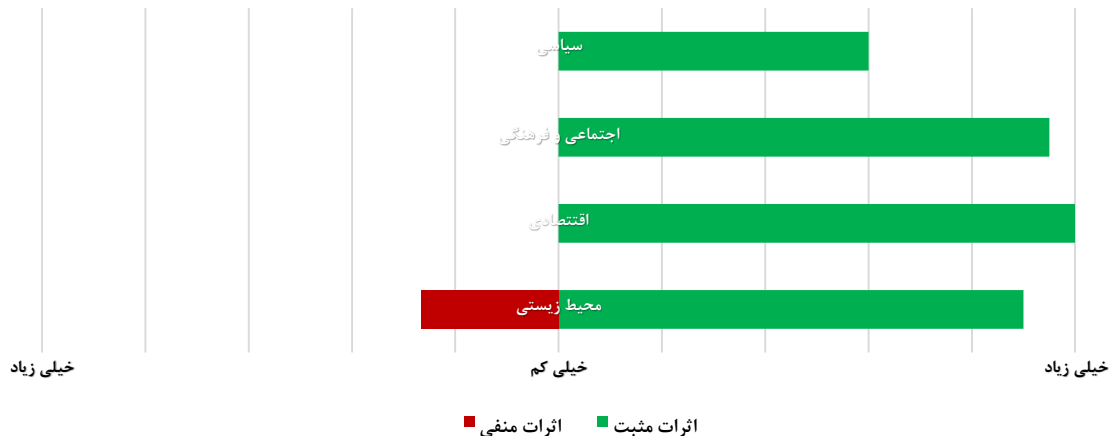

۱۰) مدت زمان مورد نیاز برای تحقق تدبیر

نیمه اول افق (۲۵ سال نخست) ■ نیمه دوم افق (۲۵ سال دوم) ■

۱۱) ارزیابی پیامدها و اثرات تحقق تدبیر

۱۲) شناسایی پیش نیازهای تحقق تدبیر

همکاری و مشارکت کلیه نهادهای تصمیم گیر و سیاستگذار و فرهنگ سازی توسط نهادهایی مانند صدا و سیما در سطح جامعه، تعیین و یا تعریف سازمان با اختیارات قانونی، برنامه ریزی جهت ترسیم نقشه راه و سهم هر سازمان در تحقق اهداف، تعیین ابزارها، برنامه ها، پروژه‌های عملیاتی و نیز مدت زمان مورد نیاز برای اجرایی شدن پروژه ها، بهبود و آرامش فضای کسب و کار و محیط کلان اقتصادی کشور، ایجاد ساز و کارهای محلی موثر به ویژه برای مناطق روستایی کشور، شناسایی ظرفیت‌های بالقوه در مناطق مختلف کشور با در نظر گرفتن ملاحظات آمایش سرزمین و توسعه فعالیت‌های دارای اولویت، شناخت کامل وضعیت کنونی و تعیین دقیق وضعیت مطلوب آن، هدف گذاری‌های هر بخش و زیر بخش، اجرای سند ملی آمایش سرزمین، ترویج آموزش پایه ای متناسب با حقوق و اخلاق زیستی، نظارت و پایش دقیق تحولات توسعه در مقیاس های مختلف ملی، منطقه ای و محلی

تدبیر ۲۷

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

توسعه فعالیت‌های زیربنایی، اقتصادی و اجتماعی و مصرف آب، انرژی و سایر منابع حیاتی متناسب با ظرفیت، حقوق و اخلاق زیستی

اصلاحات و پیشنهادات

□ مصرف بهینه آب، انرژی و سایر منابع حیاتی متناسب با حقوق و اخلاق زیستی

□ مصرف بهینه آب، انرژی و سایر منابع حیاتی متناسب با حقوق و اخلاق زیستی

در این تدبیر سعی بر تدقیق و تاکید مفاهیم اصلی صورت پذیرفته است. با توجه به اینکه به تناسب توسعه با ظرفیت ذیل مفهوم توسعه متوازن (که تناسب منابع و مصارف و همین طور مفهوم توسعه متناسب با توان اکولوژیک مدنظر است) در تدابیر دیگر مرتبط با آمایش سرزمین اشاره شده است، لذا مفهوم ظرفیت از این تدبیر حذف شده است. لازم به توضیح است که شناسایی ظرفیت‌های بالقوه در مناطق مختلف کشور با در نظر گرفتن ملاحظات آمایش سرزمین و توسعه فعالیت‌های دارای اولویت باید انجام شود و کاهش اثرات منفی زیست محیطی فعالیت‌های اقتصادی در تمامی فعالیت‌های توسعه‌ای مدنظر قرار گیرد.

از آنجایی که توسعه‌ی فعالیت‌های زیربنایی، اقتصادی و اجتماعی در تدابیر مرتبط با آمایش سرزمین آمده است این مفاهیم با تدبیر متناظر ادغام و تلفیق شده و از این تدبیر حذف شده است.

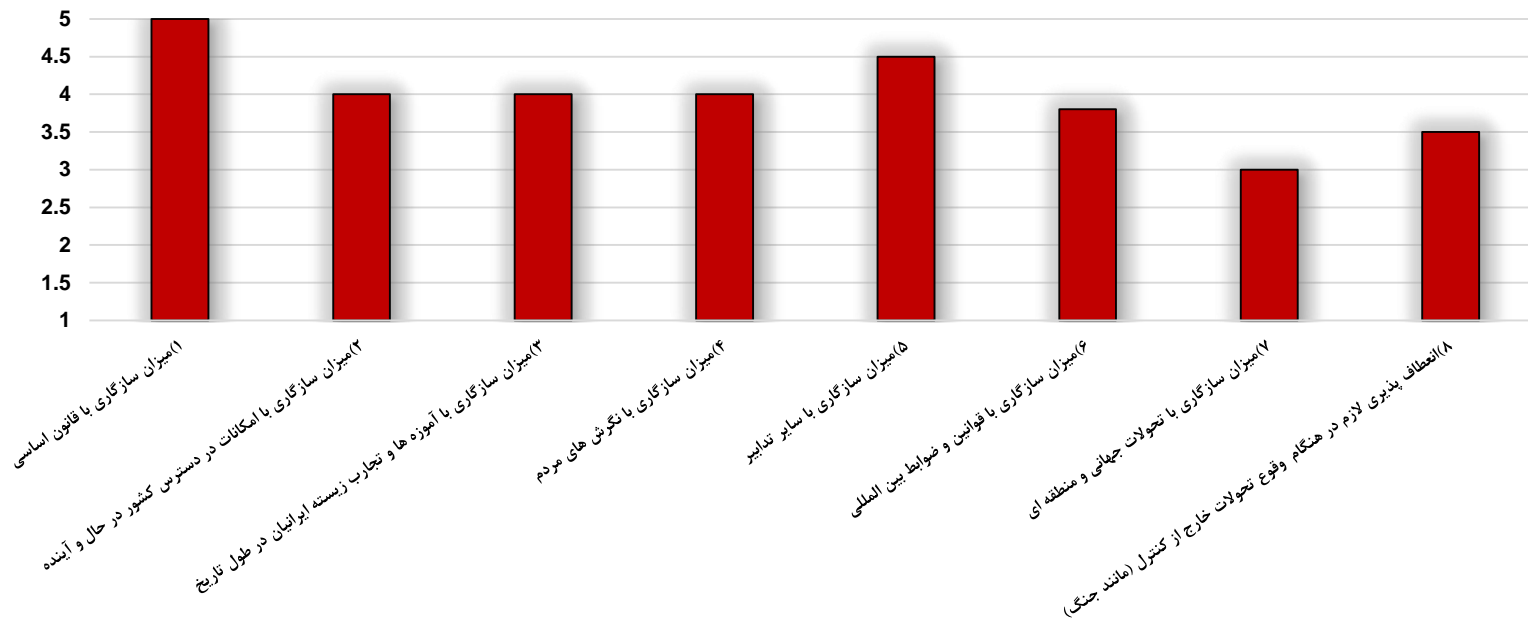

تدابیر ۳۰

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

بسترسازی برای استقرار متعادل جمعیت و توازن منطقه‌ای در پهنه سرزمین بر مبنای آمایش ملی و تخصیص امکانات و تسهیل و تشویق سرمایه‌گذاری در بخش‌های اقتصادی و فرهنگی مناطق مختلف و توانمندسازی مناطق محروم با توجه به استعدادها و سرزمینی

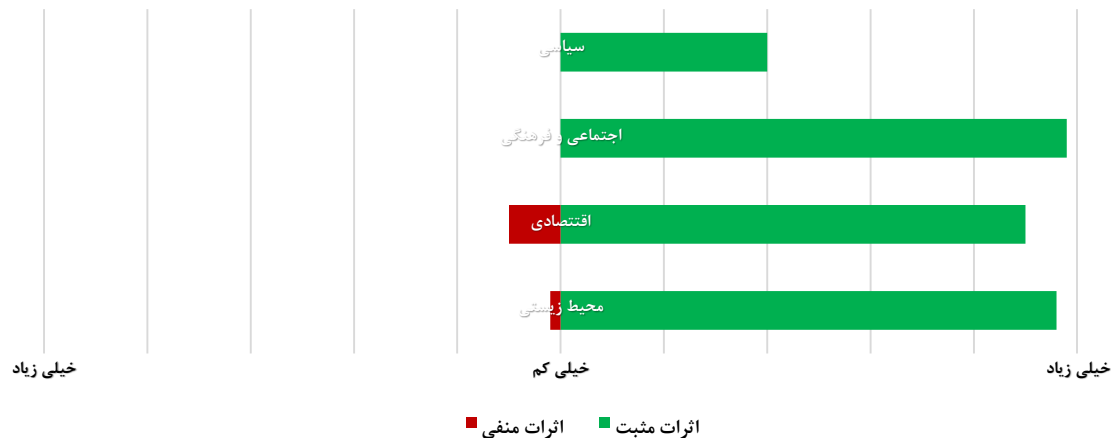

تدبیر ۳۰

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

(۱۱) ارزیابی پیامدها و اثرات تحقق تدبیر

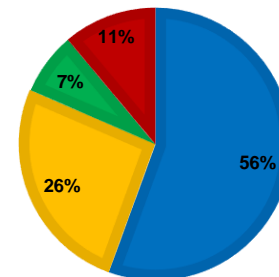

(۱۲) شناسایی پیش نیازهای تحقق تدبیر

استقرار نظام راهبری توسعه سرزمین، نهادینه نمودن آمایش سرزمین در نظام برنامه ریزی و تصویب اسناد آمایش ملی و استانی، انجام مطالعات عمیق در خصوص بازتوزیع فضایی و جغرافیایی جمعیت با تاکید بر ظرفیت های زیستی و ...، شکل دهی یک نهاد مسئول و متولی برای امور مرتبط، در نظر گرفتن سیاست ها و برنامه های اجرایی پویا و منعطف، برنامه ریزی زمانی و مالی نظام مند برای اجرای طرح ها، رفع کاستی های موجود در زمینه الزامات قانونی و نهادهای متولی و ناظر

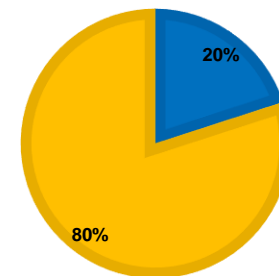
(۹) ساختار نهادی رسمی و قانونی جهت تحقق تدبیر

وجود ندارد ■ به سختی قابل ایجاد شدن است ■ به راحتی قابل ایجاد شدن است ■ وجود دارد

(۱۰) مدت زمان مورد نیاز برای تحقق تدبیر

نیمه اول افق (۲۵ سال نخست) ■ نیمه دوم افق (۲۵ سال دوم) ■

تدبیر ۳۰

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

بسترسازی برای استقرار متعادل جمعیت و توازن منطقه‌ای در پهنه سرزمین بر مبنای آمایش ملی و تخصیص امکانات و تسهیل و تشویق سرمایه‌گذاری در بخش‌های اقتصادی و فرهنگی مناطق مختلف و توانمندسازی مناطق محروم با توجه به استعدادهای سرزمینی

اصلاحات و پیشنهادات

□ بسترسازی برای استقرار متعادل، متوازن و غیرمتمرکز جمعیت و فعالیت در پهنه سرزمین بر مبنای سند ملی آمایش سرزمین و تخصیص امکانات و تسهیل و تشویق سرمایه‌گذاری در بخش‌های اقتصادی و فرهنگی مناطق مختلف و توانمندسازی مناطق محروم متناسب با استعدادهای سرزمینی و توان اکولوژیک

□ بسترسازی برای استقرار متعادل، متوازن و غیرمتمرکز جمعیت و فعالیت در پهنه سرزمین بر مبنای سند ملی آمایش سرزمین و تخصیص امکانات و تسهیل و تشویق سرمایه‌گذاری در بخش‌های اقتصادی و فرهنگی مناطق مختلف و توانمندسازی مناطق محروم متناسب با استعدادهای سرزمینی و توان اکولوژیک

بسترسازی برای استقرار متعادل، متوازن و غیرمتمرکز جمعیت و فعالیت، در واقع ایجاد تعادل بین سه عنصر انسان، فضا و فعالیت می‌باشد که در سند ملی آمایش سرزمین مطرح گشته و به دنبال خود چگونگی توزیع فعالیت‌ها را به دنبال دارد. به همین منظور در این تدبیر استقرار متوازن نیز پیشنهاد شده است که به استفاده از اراضی و منابع متناسب با قابلیت آن‌ها (با تاکید بر توان اکولوژیک) اشاره دارد. کلید واژه تمرکز زدایی نیز به عنوان رکن مهمی در آمایش سرزمین مورد توجه است که با توجه به ماهیت این تدبیر پیشنهاد شده است. علاوه بر این، همراه با استقرار مناسب جمعیت به استقرار متعادل، متوازن و غیر متمرکز فعالیت نیز اشاره شده است. در انتهای تدبیر نیز توان اکولوژیک پیشنهاد شده زیرا ارزیابی توان اکولوژیک سرزمین به عنوان یکی از ابزارهای حرکت در راستای توسعه پایدار، به دنبال سنجش موجودی و توان نهفته سرزمین با ملاک‌ها و معیارهای مشخص و از پیش طرح‌ریزی شده است. ضرورت این پیمایش و کنترل پیامدهای توسعه و سنجش قابلیت‌های زمین در شرایطی که ایران یکی از کشورهای در حال توسعه و مواجه با روندهای شهرنشینی شتابان است، بیشتر مطرح می‌شود.

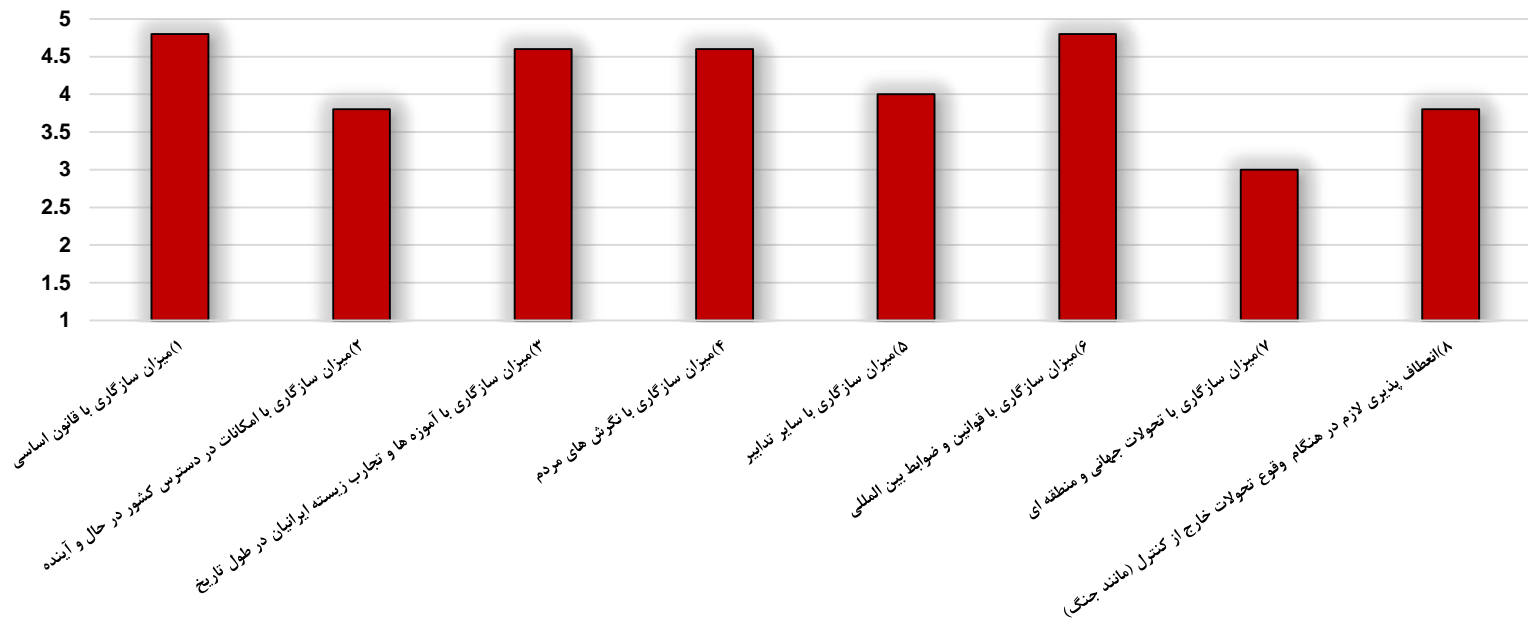

تدابیر ۳۳

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

فعال کردن قابلیت‌های سرزمینی و موقعیت ارتباطی ایران از طریق ایجاد زیرساخت‌های پیشرفته برای تبدیل ایران به قطب راهبردی فرهنگی، علمی، فناوری و اقتصادی

سازگاری

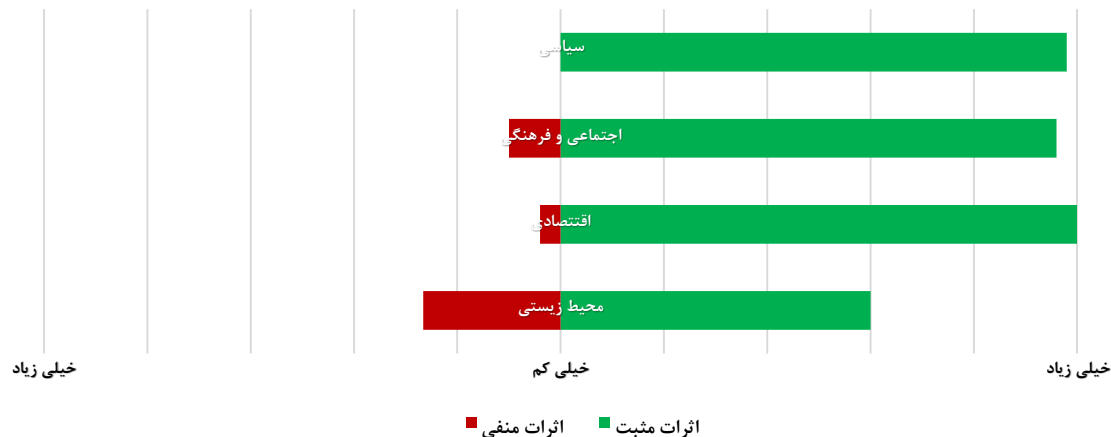

تدابیر ۳۳

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

(۱۱) ارزیابی پیامدها و اثرات تحقق تدبیر

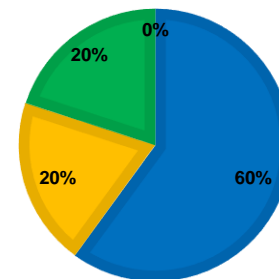

(۱۲) شناسایی پیش نیازهای تحقق تدبیر

ایجاد تعاملات هدفمند با کشورهای دنیا به ویژه کشورهای همجوار، آسیب شناسی و تحلیل کشورهای رقیب، تقویت زیرساخت ها و گسترش فناوری های نوین

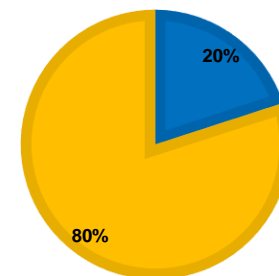
(۹) ساختار نهادی رسمی و قانونی جهت تحقق تدبیر

وجود ندارد ■ به سختی قابل ایجاد شدن است ■ به راحتی قابل ایجاد شدن است ■ وجود دارد ■

(۱۰) مدت زمان مورد نیاز برای تحقق تدبیر

نیمه اول افق (۲۵ سال نخست) ■ نیمه دوم افق (۲۵ سال دوم) ■

تدبیر ۳۳

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

فعال کردن قابلیت‌های سرزمینی و موقعیت ارتباطی ایران از طریق ایجاد زیرساخت‌های پیشرفته برای تبدیل ایران به قطب راهبردی فرهنگی، علمی، فناوری و اقتصادی

اصلاحات و پیشنهادات

□ فعال کردن قابلیت‌های سرزمینی و موقعیت ارتباطی ایران از طریق ایجاد زیرساخت‌های مناسب برای تبدیل ایران به قلب انرژی، معدن و صنایع معدنی در منطقه

□ فعال کردن قابلیت‌های سرزمینی و موقعیت ارتباطی ایران از طریق ایجاد زیرساخت‌های مناسب برای تبدیل ایران به قطب انرژی، معدن و صنایع معدنی در منطقه

این تدبیر به نوعی اشاره به این دارد که ما در تمام زمینه‌ها قرار است قطب راهبردی شویم. چنین چیزی اگر محال و غیرممکن نباشد حداقل بسیار دور از ذهن است. بنابراین توصیه می‌شود تعریف نقش و قطب شدن متناسب با امکانات حال و آینده کشور باشد. مهم‌ترین نقش‌های متناسب با توان کشور شامل انرژی، صنایع معدنی و ترانزیت می‌باشد. بنابراین قطب شدن در حوزه انرژی و صنایع معدنی مدنظر قرار گرفته و موقعیت ارتباطی نیز اشاره به بحث ترانزیت دارد.

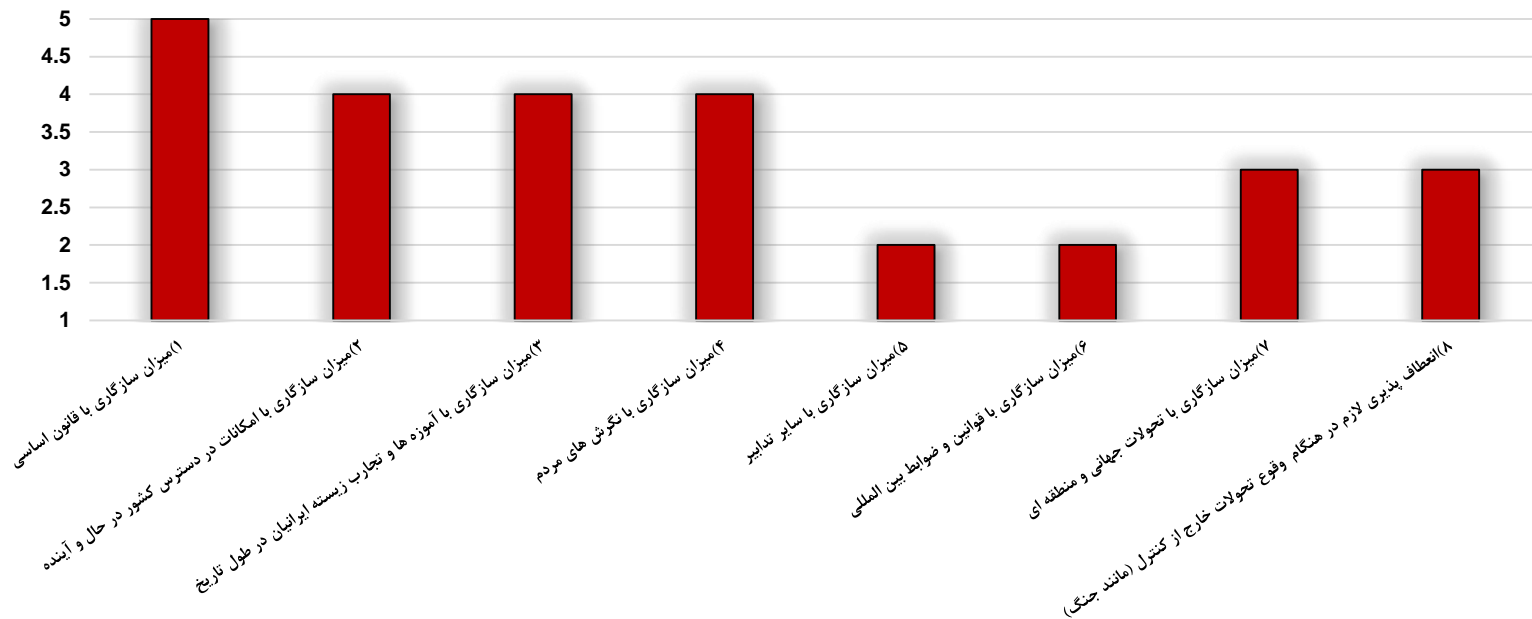

تدابیر ۳۴

ارزیابی تدابیر

نتیجه مطالعات

گسترش قطب‌های گردشگری طبیعی، فرهنگی، مذهبی و سلامت با محوریت مناطق و مراکز هویت‌ساز

سازگاری

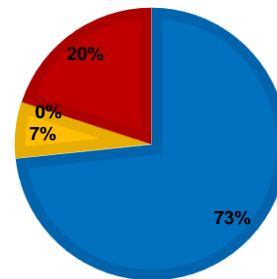
نتیجه مطالعات

ارزیابی تدابیر

تدبیر ۳۴

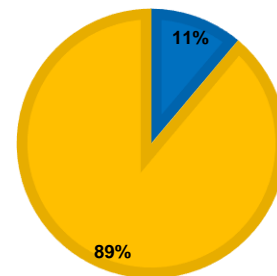
۹) ساختار نهادی رسمی و قانونی جهت تحقق تدبیر

وجود ندارد ■ به سختی قابل ایجاد شدن است ■ به راحتی قابل ایجاد شدن است ■ وجود دارد

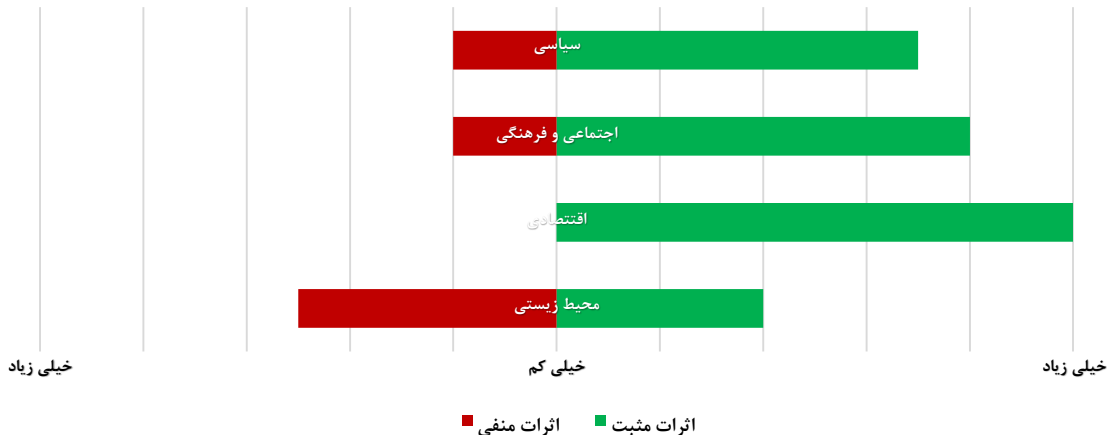

۱۰) مدت زمان مورد نیاز برای تحقق تدبیر

نیمه اول افق (۲۵ سال نخست) ■ نیمه دوم افق (۲۵ سال دوم) ■

۱۱) ارزیابی پیامدها و اثرات تحقق تدبیر

۱۲) شناسایی پیش نیازهای تحقق تدبیر

عدم وجود تشکل حرفه‌ای گردشگری سلامت، موانع فرهنگی و زبانی، حمایت زیرساختی سایر بخش‌ها، فقدان برنامه استراتژیک گردشگری سلامت، عدم حضور شرکت‌های بیمه و تسهیل‌گر بین‌المللی در کشور به دلایل متعدد از جمله تحریم، عدم وجود سامانه الکترونیکی قوی و فقدان سیستم کارآمد حمل و نقل ریلی و هوایی از نقاط مرزی، عدم توجه و اهتمام لازم به تولید بسته‌های استاندارد جهت ارائه به گردشگران سلامت، توجه نکردن به تدوین سند اعتباربخشی بین‌المللی بیمارستان‌ها، استفاده نکردن از ظرفیت انجمن‌های دوستی ایران و سایر کشورها، فقدان کتابچه راهنما و مرجع در گردشگری سلامت و برگزار نکردن نمایشگاه‌ها و همایش‌های معرفی توانمندی‌های گردشگری سلامت ایران، شناسایی دقیق مناطق دارای پتانسیل توریسم سلامت، برنامه ریزی بلندمدت استفاده از ظرفیت مناطق، فراهم سازی الزامات فرهنگی و زبانی، فراهم سازی الزامات زیرساختی، ایجاد فرهنگ پذیرش گردشگر، افزایش تحمل فرهنگی در بین مردم، تغییر برخی قوانین سختگیرانه، ایجاد بسترهای عمومی و اختصاصی گردشگری، ایجاد ساز و کار واسطه‌ای مناسب برای جذب و هدایت گردشگران، بسترسازی برای ایجاد تعاملات هدفمند با دنیا، تجدید نظر در سیاست‌های کلان حوزه گردشگری و تغییر نگاه در این حوزه، ترویج گردشگری فرهنگ مینا، معرفی فضاها و عناصر ارزشمند هویتی، آسیب شناسی و تحلیل کشورهای رقیب در این حوزه، فراهم سازی زیرساخت‌ها

گسترش قطب‌های گردشگری طبیعی، فرهنگی، مذهبی و سلامت با محوریت مناطق و مراکز هویت‌ساز

اصلاحات و پیشنهادات

□ تقویت گردشگری طبیعی، مذهبی، سلامت با رویکرد گردشگری فرهنگ مبنا و اجتماع محور و با تأکید بر جاذبه‌ها و مقاصد متنوع فرهنگی و گردشگری در پهنه سرزمین

□ تقویت گردشگری طبیعی، مذهبی، سلامت با رویکرد گردشگری فرهنگ مبنا و اجتماع محور و با تأکید بر جاذبه‌ها

و مقاصد متنوع فرهنگی و گردشگری در پهنه سرزمین

واژه گسترش به نوعی بر تعدد گردشگری‌ها در هر کدام از حوزه‌ها تأکید دارد و بهتر است واژه تقویت به کار برده شود. همچنین با توجه به اینکه در نقش‌های متناسب با کشور، رویکرد گردشگری فرهنگ مبنا و اجتماع محور می‌تواند روح حاکم بر همه انواع گردشگری باشد، در این تدبیر نیز تحت عنوان رویکرد مورد استفاده قرار گرفته است. منظور از گردشگری فرهنگ مبنا، گردشگری فرهنگی یا مبتنی بر فرهنگ است که هدف اصلی آن گسترش افق دانش از طریق کشف میراث هنری و یا معماری یک سرزمین است. علاوه بر این، گردشگری فرهنگ مبنا و اجتماع محور عمدتاً بر داشته‌های فرهنگی و قومیتی متنوع (آداب و رسوم، سنت‌ها، تنوع غذایی، تنوع پوشاک و ...) در یک سرزمین یا منطقه اشاره دارد. در انتهای تدبیر نیز به جای اینکه تنها بر مراکز هویت ساز تأکید صورت گیرد، بر جاذبه‌ها و مقاصد متنوع فرهنگی و گردشگری که در پهنه سرزمین وجود دارند تأکید شده است.

با شکر از توجه شما